

ДІАГНОСТИКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТІВ

УДК 159.9.072

Зима О. Г., к.е.н., професор,
проректор з науково-педагогічної роботи
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Україна
Полубєдова А. О., к.е.н., доцент
кафедри соціології та психології управління
ХНЕУ ім. С. Кузнеця, Україна

Економічна та політична криза, що виникла в Україні сприяє формуванню нових життєвих цінностей молоді та нових способів адаптації до сьогодення. На цьому етапі розвитку суспільства важливо зрозуміти цінності молоді оскільки не можливо побудувати ефективне суспільство без її зацікавленого ставлення до проблем своєї країни та активної участі у їх вирішенні.

Молодь є досить широкою соціально-демографічною групою яка становить основу майбутнього. Їй належить особлива роль у суспільстві, а саме від орієнтації сучасної молоді залежить майбутнє суспільства в цілому. Тому дослідження ціннісних орієнтацій молоді є актуальним для сучасного розвитку суспільства.

В роботах Т. Аболіна, В. Брожек, А. Здравомислова, Б. Ліхачова, В. Осовського, Л. Печко, А. Ручки, Л. Столовича, В. Тугарінова, С. Френч, Т. Фролова, П. Якобсона та ін. висвітлені проблеми формування, розвитку та діагностики ціннісних орієнтацій молоді.

Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, Д. Кікнадзе, Г. Костюк, О. Леонтьєв розглядають їх – як складову структуру особистості. Як провідний механізм впливу на людину та розвиток духовного потенціалу - ціннісні орієнтації розглядаються в роботах І. Бежа, А. Богуша, Т. Бутківської, І. Зязюн, П. Ігнатенко, Л. Крицької, В. Моляко, Р. Скульського, О. Сухомлинської, Л. Хомича та ін.

З точки зору О. Гогоберідзе [1] цінності людини виступають основою життєвої стратегії, тобто регулюють поведінку людини впродовж її життя. М. Заброцький [2] визначає цінності як позитивний життєвий смисл, те що людина особливо цінує. Як усвідомлений і прийнятий людиною загальний

сенс життя розглядає цінності Б. Братусь [3]. Тобто цінності виступають основою для формування стратегії життєвого шляху людини, а ціннісні орієнтації являють собою найважливіший компонент у структурі особистості й регулюють її діяльність.

Досить цікавим є підхід, в рамках якого, формування цінностей розглядається як соціальний процес, який передбачає свою динаміку, свій часовий інтервал, а ціннісні орієнтації задають загальну спрямованість інтересам і прагненням особистості; ієрархію індивідуальних переваг і зразків; цільову й мотиваційну програми; рівень домагань і престижних переваг [4, с. 1199].

Формування ціннісних орієнтацій молоді які спрямовані на соціальну активність у суспільстві потребує постійної діагностики.

Слід зазначити, що для проведення діагностики ціннісних орієнтацій молоді пропонуються досить багато методик, тому для підбору адекватного інструментарію було проведено їх аналіз. Зупинимося на характеристиці деяких з них (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика методик діагностики ціннісних орієнтацій

Методика 1	Автор 2	Характеристика методики 3
тест М. Рокича	в модифікації Д. А. Леонтьєва [5]	вивчення рівнів структури системи ціннісних орієнтацій
тест сенс-життєвих орієнтацій (СЖО)	розроблений Д. А. Леонтьєвим [6]	визначає загальний показник свідомості життя та включає п'ять субшкал, що відображають три конкретних орієнтації: мета життя, процес життя, результативність життя і два аспекти локусу контролю
дослідження справжніх ціннісних орієнтацій особистості	С. С. Бубнова [7]	включає концепцію ціннісних орієнтацій як системоутворюючого фактора особистості
самоактуалізованих тест (САТ)	Л. Я. Гозмана [8]	вивчає ступінь відповідності цінності респондентів ціннісним орієнтаціям самоактуалізованої особистості
опитувальник самоставлення (ТСО)	С. Р. Пантїлєєва і В. В. Столина [9]	вивчає особливості самооцінки і Я-концепції

Закінчення табл. 1

1	2	3
русифікована методика для вивчення цінностей особистості	Ш. Шварца [7]	розроблена з використанням типів цінностей М. Рокича, але охоплює більш широке коло цінностей
опитувальник потреби в досягненнях	Ю. М. Орлова [8]	вивчає основні характеристики мотиваційно-потребової сфери

Найбільш цікавою, на наш погляд, є методика «Діагностики справжньої структури ціннісних орієнтацій особистості» запропонована С. С. Бубною, яка спрямована на вивчення реалізації ціннісних орієнтацій особистості в реальних умовах життєдіяльності. До того ж перевагою цієї методики є зручність й економічність у проведенні дослідження й обробці результатів. Тому для нашого дослідження була обрана саме ця методика.

Діагностика ціннісних орієнтацій молоді проводилась у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця серед магістрів 1-го року навчання.

Отримані результати проведених досліджень представлені на рис. 1.

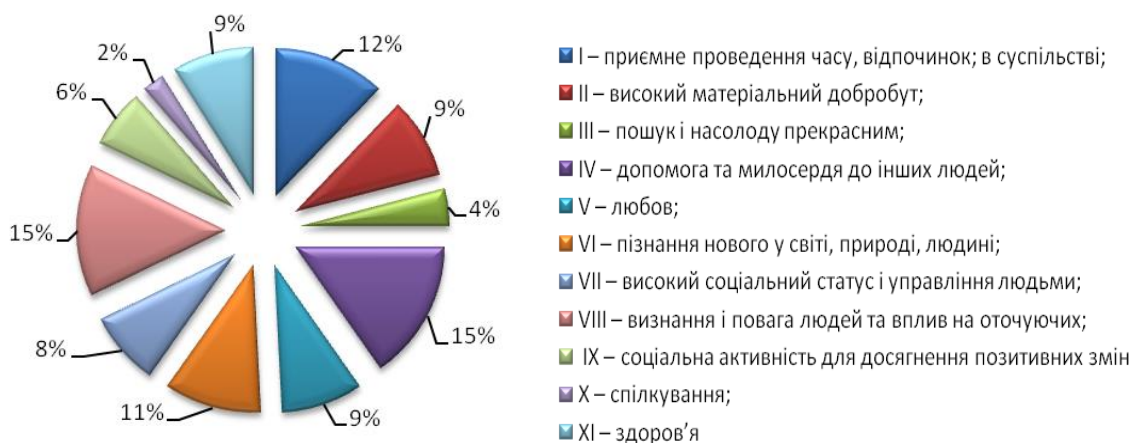

Рис. 1. Результати діагностики структури ціннісних орієнтацій особистості

Аналіз рис. 1 показав, що найбільш вагомими ціннісними орієнтаціями для опитаних студентів є «Допомога і милосердя до людей» (15 %), тобто основною метою їхнього життя є участь у житті знайомих і підтримка рідних. Також студенти виокремили – «Визнання і повага людей та вплив на оточуючих» (15 %), це можна пояснити тим, що сучасна молодь вважає не менш важливим визнання і повагу в певних суспільних групах (друзі, співробітники, знайомі) та ставлення оточуючих людей до них. Особливе місце в своєму житті молодь також надає відпочинку, задоволенням та мріям (12 %). Найменший відсоток студенти надали цінності «Спілкування» (2 %), це пояснюється тим, що на даний час студенти мають досить багато можливостей для он-лайн спілкування, та не розуміють до кінця значущості цієї цінності.

Отже, можна зробити висновки, що сучасна молодь цінує щасливе сімейне життя, засноване на любові, але не забувають і про своїх друзів; завжди готові допомогти і підтримати близьких; надають великого значення таким якостям в людях як доброта, чесність, щедрість, самостійність. Але до проблем суспільства і його майбутнього значна частина молоді байдужа.

В житті сучасної молоді втрачаються деякі духовні орієнтації і цінності. Вони менше цікавляться суспільно-політичним життям країни, до того ж відбувається деформація і етичних ціннісних орієнтацій. Такі зміни у ціннісних орієнтаціях молоді вимагають більшої уваги з боку системи освіти, пошук і впровадження нових форм і методів роботи із студентською молоддю з метою підготовки і виховання студентів не лише високими професіоналами своєї справи, а справжніми гуманістами

Список використаних джерел

1. Гогоберидзе Ф. Ю. Потребности, интересы, ценности как формообразующие факторы ценностных ориентаций личности: дисс. ...канд. филос. наук / Ф. Ю. Гогоберидзе. – М., 1998. – 140 с.
2. Заброцький М. М. Вікова психологія : Навч. посібник. – К. : МАУП, 1998. – 92 с.
3. Братусь Б. С. Психологические аспекты нравственного развития личности / Б. С. Братусь. – М. : – 1977.

4. Всемирная энциклопедия: Философия / Главн. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. – М. : Минск, 2001. – С. 1199
5. Методика Рокича Ценностные ориентации: Режим доступа: <http://psycabi.net/testy/320-metodika-rokicha>
6. Тест «Смысложизненные ориентации» (методика СЖО) Д. А. Леонтьева: Режим доступа: <http://psycabi.net/testy/256-test-smyslozhiznennyye-orientatsii-metodika-szho-d-a-leontev>
7. Бубнова С. С. Методика діагностики ціннісних орієнтацій особистості. – М., 1995.
8. самоактуалізованих тест (САТ) Л. Я. Гозмана: http://www.psychologos.ru/articles/view/samoaktualizacionnyy_test_-_sat
9. Тест-опросник самоотношения (В.В. Столин, С.Р. Пантелеев): Ржим доступа: <http://psylist.net/praktikum/00111.htm>
10. Методика Ш. Шварца: Режим доступа: <http://psycabi.net/testy/322-test-tsennosti-shvartsa-tsennostnyj-oprosnik-tso-shvartsa-metodika-shvartsa>
11. Орлова Ю.М. Тест – опросник Потребность в достижении цели: Режим доступа: <http://psycabi.net/testy/475-metodika-orlova-yu-m-test-oprosnik-potrebnost-v-dostizhenii-tseli-shkala-otsenki-potrebnosti-v-dostizhenii-uspekha>

Опубліковано в авторській редакції